

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
वाङ्मय पारंगत (मराठी) / एम. ए. (मराठी)

अभ्यासक्रम २०१७-२०१८

एम. ए. (मराठी) : सत्र पहिले

आवश्यक पत्रिका	पत्रिका १	: मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (आरंभ ते १८१८)
आवश्यक पत्रिका	पत्रिका २	: साहित्यविचार
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ३	: अ) साहित्यकृतींचा अभ्यास किंवा ब) संतसाहित्य किंवा क) लोकसाहित्य
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ४	: अ) विशेष वाङ्मयप्रकार कविता किंवा ब) विशेष वाङ्मयप्रकार कथा किंवा क) विशेष वाङ्मयप्रकार ललित गद्य

* * * * *

एम. ए. (मराठी) : सत्र दुसरे

आवश्यक पत्रिका	पत्रिका १	: मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (१८१८ ते १९६०)
आवश्यक पत्रिका	पत्रिका २	: समीक्षाविचार
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ३	: अ) साहित्यकृतींचा अभ्यास किंवा ब) महानुभाव साहित्य किंवा क) लोकसाहित्य
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ४	: अ) विशेष वाङ्मयप्रकार कादंबरी किंवा ब) विशेष वाङ्मयप्रकार नाटक किंवा क) विशेष वाङ्मयप्रकार चरित्र-आत्मचरित्र-आत्मकथन

* * * * *

एम. ए. (मराठी) : सत्र तिसरे

आवश्यक पत्रिका	पत्रिका १	:	उपयोजित मराठी
आवश्यक पत्रिका	पत्रिका २	:	भाषाविज्ञान
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ३	:	अ) विशेष ग्रंथकार संत चोख्रामेळा किंवा ब) विशेष ग्रंथकार विभावरी शिरूरकर किंवा क) विशेष ग्रंथकार नागनाथ कोत्तापल्ले
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ४	:	अ) ग्रामीण साहित्य किंवा ब) दलित साहित्य किंवा क) स्त्रीवादी साहित्य

* * * * *

एम. ए. (मराठी) : सत्र चवथे

आवश्यक पत्रिका	पत्रिका १	:	उपयोजित मराठी
आवश्यक पत्रिका	पत्रिका २	:	भाषाविज्ञान
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ३	:	अ) मराठी बालसाहित्य किंवा ब) मराठी वैचारिक साहित्य किंवा क) भाषांतरित मराठी साहित्य
ऐच्छिक पत्रिका	पत्रिका ४	:	अ) विज्ञान साहित्य किंवा ब) आदिवासी साहित्य किंवा क) मुस्लिम मराठी साहित्य

* * * * *

एम. ए. (मराठी) भाग 1 : सत्र पहिले

आवश्यक पत्रिका पत्रिका १ : मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (आरंभ ते १८१८)
घटक :

१. साहित्य आणि समाज : अन्योन्यसंबंध
२. यादवकालीन सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक व राजकीय स्थितीच्या पार्श्वभूमीवर महानुभाव संप्रदायाचा उद्गम, विकास व तत्त्वज्ञान. महानुभाव संप्रदाय बंदिस्त होण्याची कारणे.
३. वारकरी संप्रदायाच्या उदयकालाची महाराष्ट्रातील सामाजिक, धार्मिक आणि सांस्कृतिक स्थिती. वारकरी संप्रदायाच्या उदयाची कारणे आणि नामदेवांची मांदियाळी व ज्ञानेश्वरांचे सामाजिक कार्य. त्याला पूरक साहित्यनिर्मिती.
४. ज्ञानाचा एका : नाथकालीन समाज आणि संत एकनाथांची साहित्यनिर्मिती.
५. शिवकाल : संत तुकाराम आणि संत रामदास यांचे कार्य
६. शिवकाल व पेशवेकालीन सामाजिक व राजकीय स्थिती. शाहिरी वाङ्मयाची प्रेरणा व स्वरूप.
७. उत्तर पेशवाई : लावणी वाङ्मयाचा हासकाल

संदर्भग्रंथ :

- १) मराठी संतांचे सामाजिक कार्य, डॉ. विष्णू भिकाजी कोलते (अनुवाद सुमती रमाकांत कोलते), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१४.
- २) संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती, गं. बा. सरदार.
- ३) महाराष्ट्रीय सन्त मंडळाचे ऐतिहासिक कार्य, बा. रं. सुंठणकर, अजित एजन्सी, बेळगाव, १९४८.
- ४) मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००५.
- ५) साहित्याचे सांस्कृतिक संचित, डॉ. प्रल्हाद लुलेकर, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.

* * * * *

आवश्यक पत्रिका पत्रिका २ : साहित्यविचार

घटक :

१. भारतीय साहित्यविचार :
शब्दशक्ती, अलंकारविचार, रीतिविचार, वक्रोक्तिविचार, औचित्यविचार, ध्वनिविचार, रसविचार.
२. मर्ढेकर-मुक्तिबोधांचा साहित्यविचार : सौंदर्यवाचक विधान, सौंदर्यभावना, लयतत्त्व, वाङ्मयीन महात्मता, मानुषता.
३. पाश्चात्य साहित्यविचार : अनुकृतीचा सिद्धांत, विरेचनाचा सिद्धांत, वाङ्मयीन वाद : संकल्पना व स्वरूप, विविध वाङ्मयीन वाद : अभिजातवाद, रोमॅंटिसिझम, वास्तववाद, मार्क्सवाद, अस्तित्ववाद.

आधारग्रंथ :

- १) भारतीय साहित्यशास्त्र, ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- २) काव्यशास्त्रप्रदीप, स. रा. गाडगीळ, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
- ३) सौंदर्य आणि साहित्य, बा. सी. मर्ढेकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.

- ४) सृष्टी, 'सौंदर्य' आणि साहित्यमूल्य, शरच्चंद्र मुक्तिबोध, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- ५) ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, गो. वि. करंदीकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.
- ६) साहित्यविचार, अरविंद वामन कुलकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
- ७) साहित्य : काही संप्रदाय, काही सिद्धांत, अरविंद वामन कुलकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
- ८) वाङ्मयीन वाद : संकल्पना व स्वरूप, संपादक सीताराम रायकर आणि इतर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

पूरक ग्रंथ :

- १) प्राचीन काव्यशास्त्र, र. पं. कंगले, मौज प्रकाशन मुंबई.
- २) भारतीय साहित्यविचार, लीला गोविलकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- ३) साहित्यविचार, संपादक दत्तात्रय पुंडे, स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- ४) साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या, वसंत पाटणकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- ५) साहित्याचे तत्वज्ञान, वि. ना. ढवळे, कॉटिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
- ६) पाश्चात्य साहित्यविचार, ब. लु. सोनार, प्रज्ञा प्रकाशन, अमळनेर.
- ७) साहित्यविचार आणि सौंदर्यशास्त्र, रा. भा. पाटणकर, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन, मुंबई.
- ८) कला आणि मानव, बा. सी. मर्ढेकर (अनुवाद रा. भी. जोशी), मौज प्रकाशन, मुंबई.
- ९) जीवन आणि साहित्य, शरच्चंद्र मुक्तिबोध, अभिनव प्रकाशन.
- १०) मर्ढेकरांचे सौंदर्यशास्त्र : एक पुनःस्थापना, द. भि. कुलकर्णी, अमेय प्रकाशन, नागपूर.
- ११) मार्क्सवादी साहित्यविचार, के. रं. शिरवाडकर.
- १२) अस्तित्ववाद आणि मराठी कादंबरी, रेखा इनामदार-साने, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००४.

* * * * *

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ३ : अ) साहित्यकृतींचा अभ्यास

घटक :

- १) सभापर्व, मुक्तेश्वर
- २) आज्ञापत्र, संपा. विलास खोले, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, दुसरी आवृत्ती, १९९३.
- ३) जावे त्याच्या देशा, पु. ल. देशपांडे, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, विसावी आ., २०११.
- ४) आपण सारे अर्जुन, व. पु. काळे, मेहता प्रकाशन, पुणे.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ३ : ब) संतसाहित्य

घटक :

१. संतसाहित्य : निर्मिती व प्रेरणा
२. विविध संतांचे साहित्य : प्रेरणा, स्वरूप व विशेष
(संत ज्ञानेश्वर, संत नामदेव, संत एकनाथ, संत तुकाराम, संत रामदास)
३. संतसाहित्याची सार्वकालिकता
४. साहित्यकृती :
 १. अपार्थिवाचे गाणे, नागनाथ कोत्तापल्ले, सायन पब्लिकेशन्स प्रा. लि., पुणे.
 २. नामदेवगाथा, ह. श्री. शेणोलीकर, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.

३. श्री एकनाथ महाराजांची निवडक भारूडे, संपा. प्रा. एल. जी. सोनवणे, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
४. शिवशाहीतील दोन संत : संत तुकाराम आणि रामदास, रामदास डांगे.

संदर्भग्रंथ :

- १) पाच संतकवी, शं. गो. तुळपुळे
- २) साक्षात्कारी संत तुकाराम, शं. दा. पेंडसे
- ३) एकनाथदर्शन, गं बा. सरदार
- ४) प्राचीन मराठी साहित्य संशोधन, वि. भि. कोलते, श्री लेखन वाचन भांडार, पुणे, १९६८.
- ५) श्री रामदासांचे प्रपंचविज्ञान, श्री. म. माटे
- ६) प्राचीन मराठी कविपंचक, द. सी. पंगू
- ७) ज्ञानदेव आणि नामदेव : शं. दा. पेंडसे
- ८) ज्ञानेश्वरांची साहित्यदृष्टी आणि सृष्टी, गो. म. कुलकर्णी
- ९) संत नामदेव समाजशास्त्रीय अभ्यास, डॉ. श्यामसुंदर मिरजकर, नाग-नालंदा प्रकाशन, विशालनगर, जि. सांगली.
- १०) एकनाथ : वाङ्मय आणि कार्य, न. र. फाटक
- ११) तुकाराम, भालचंद्र नेमाडे (भाषांतर चंद्रकांत पाटील), साकेत प्रकाशन, द्वितीयावृत्ती १९९७.
- १२) तुकाराम : व्यक्तित्व आणि कवित्व, डॉ. किशोर सानप, मनोज तायडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- १३) मराठी साहित्याचे आदिबंध, उषा माधव देशमुख
- १४) महाराष्ट्रीयाने काव्यपरीक्षण, श्री. व्यं. केतकर
- १५) मराठी संतांचे सामाजिक कार्य, डॉ. विष्णू भिकाजी कोलते(अनुवाद सुमती रमाकांत कोलते), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१४.
- १६) संतसाहित्य समीक्षेचे बीजप्रवाह, डॉ. सतीश बडवे, गुरुकुल प्रतिष्ठान, पुणे.
- १७) संत कवी आणि कवयित्री : एक अनुबंध, डॉ. सुहासिनी इर्लेकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- १८) मराठी वाङ्मयकोश, खंड १, मराठी ग्रंथकार, संपा. गं. दे. खानोलकर, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ३ : क) लोकसाहित्य

घटक :

१. लोकसाहित्य : व्याख्या, स्वरूप, वर्गीकरण आणि व्याप्ती
२. लोककथा : व्याख्या, स्वरूप आणि वर्गीकरण
३. लोककथा प्रकार : व्रतकथा, व्युत्पत्ती कथा, दंतकथा/आख्यायिका, प्राणिकथा, दैवतकथा, स्पष्टीकरणकथा, हास्यकथा/विनोदी कथा
४. लोकगीते : व्याख्या, स्वरूप आणि वर्गीकरण
५. लोकगीतांतून घडणारे स्त्री जीवनाचे आणि संस्कृतीचे दर्शन
६. लोकनाट्य : व्याख्या व स्वरूप (लळीत, दशावतार, तमाशा या लोकनाट्यांचा विशेष अभ्यास)

संदर्भग्रंथ :

- १) लोकसाहित्याची रूपरेषा, दुर्गा भागवत, वरदा बुक्स, पुणे.
- २) लोकसाहित्याचे स्वरूप, डॉ. प्रभाकर मांडे.

- ३) लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, डॉ. प्रभाकर मांडे.
- ४) लोकरंगभूमी, डॉ. प्रभाकर मांडे.
- ५) मराठी लोककथा, संपा. डॉ. मधुकर वाकोडे, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
- ६) पुराणकथा आणि वास्तवता, दामोदर धर्मानंद कोसंबी(अनुवाद वसंत तुळपुळे), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, सहावी आवृत्ती २०१७.
- ७) लोकसंस्कृतीचे उपासक, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- ८) लोकसंस्कृतीची क्षितिजे, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- ९) संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- १०) लोकप्रतिभा आणि लोकतत्त्वे, डॉ. मधुकर वाकोडे.
- ११) आदिवासी लोकसाहित्य : शोध आणि बोध संपा. डॉ. संजय लोहकरे
- १२) लोकसाहित्याची संशोधनपद्धती, डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे.
- १३) संत, लोक आणि अभिजन, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- १४) लोकसाहित्य : आकलन आणि आस्वाद, डॉ. शंकर राऊत.
- १५) शोधयात्रा रंगभूमीची, विश्वनाथ शिंदे.
- १६) लोकसाहित्याचे स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, डॉ. गंगाधर मोरजे.
- १७) लोकसाहित्य मीमांसा, विश्वनाथ शिंदे.
- १८) लोकसंस्कृती : स्वरूप आणि विशेष, डॉ. द. ता. भोसले, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- १९) लोकजीवन आणि लोकसंस्कृती, संपा. द. ता. भोसले, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.
- २०) लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा, रा. चिं. ढेरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- २१) लोकसाहित्य : उद्गम आणि विकास, शरद व्यवहारे, विश्वभारती प्रकाशन, नागपूर.
- २२) लोकसाहित्य चर्चा आणि चिंतन, संपा. राजेंद्र हावरे, आधार पब्लिकेशन्स, अमरावती, २०१५.

* * * * *

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ४ : अ) विशेष वाङ्मयप्रकार कविता

घटक :

- १) कविता : संकल्पना, स्वरूप, घटक आणि प्रकार
- २) हरपले श्रेय, केशवसुत, संपा. रा. श्री. जोग, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
- ३) बहिणाबाईची गाणी, बहिणाबाई चौधरी, सुचित्रा प्रकाशन, मुंबई.
- ४) मर्ढेकरांची कविता, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
- ५) निवडक नारायण सुर्वे, संपा. कुसुमाग्रज, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

संदर्भग्रंथ :

- १) वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर व इतर, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
- २) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा, समन्वयक संपादक विजया राजाध्यक्ष, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ३) मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन, प्रा. निशिकांत ठकार, स्वाध्याय महाविद्यालय प्रकाशन, पुणे.
- ४) कविता आणि प्रतिमा, सुधीर रसाळ
- ५) आधुनिक मराठी काव्याचे अंतःप्रवाह, वा. भा. पाठक, श्री लेखन वाचन भांडार, पुणे.
- ६) तीन मार्क्सवादी कवी, स. त्र्यं. कुल्ली, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

- ७) नारायण सुर्वे यांची कविता, मनोज तायडे, सुगावा प्रकाशन, पुणे.
 ८) मर्हेकरांची कविता : आकलन, आस्वाद आणि चिकित्सा, डॉ. अक्षयकुमार काळे, विजय प्रकाशन, नागपूर.
 ९) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड ७, भाग २), संपा. प्रा. रा. ग. जाधव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य परिषद, पुणे.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ४ : ब) विशेष वाङ्मयप्रकार कथा

घटक :

१. कथा : संकल्पना, स्वरूप, घटक आणि प्रकार
२. समाधी आणि सहा गोष्टी, दिवाकर कृष्ण, देशमुख आणि कं., पुणे.
३. कातरवेळ, अरविंद गोखले, अरविंद गोखले, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
४. पंचतारांकित, प्रिया तेंडुलकर, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
५. आलोक, आसाराम लोमटे, शब्द प्रकाशन, मुंबई.

संदर्भग्रंथ :

- १) वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर व इतर, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
- २) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा, समन्वयक संपादक विजया राजाध्यक्ष, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ३) कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, सुधा जोशी, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
- ४) मराठी कथा : उद्गम आणि विकास, इंदुमती शेवडे, सौमय्या पब्लिकेशन्स प्रा. लि., मुंबई.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ४ : क) विशेष वाङ्मयप्रकार ललित गद्य

घटक :

१. ललित गद्य : संकल्पना, स्वरूप व प्रकार
२. अलकेचा प्रवासी, बी. रघुनाथ, आंबेकर प्रकाशन, नांदेड.
३. व्यासपर्व, दुर्गा भागवत, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
४. सोन्याचा पिंपळ, श्रीनिवास कुळकर्णी, मौज प्रकाशन, मुंबई.
५. इर्जिक, अरुण जाखडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

संदर्भग्रंथ :

- १) मराठी विश्वकोश, खंड १५वा.
- २) वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर व इतर, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
- ३) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा, समन्वयक संपादक विजया राजाध्यक्ष, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ४) मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास, डॉ. आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
- ५) मराठी गद्य : पूर्वपीठिका आणि निबंध, डॉ. हरिश्चंद्र थोरात, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) : सत्र दुसरे

आवश्यक पत्रिका पत्रिका १ : मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (१८१८ ते १९६०)
घटक :

१. पेशवाईचे पतन आणि इंग्रजांचे राज्य. सांस्कृतिक, सामाजिक व राजकीय घुसळण. कायदेशीर यंत्रणेची स्थापना.
२. ब्रिटिशांनी आखलेले शैक्षणिक धोरण, त्याचा महाराष्ट्रीय धोरणावर झालेला परिणाम.
३. मुद्रणयंत्राने साहित्यनिर्मितीमध्ये केलेली क्रांती.
४. महादेव गोविंद रानडे (समन्वयवाद), विष्णूशास्त्री चिपळूणकर (परंपरावाद), महात्मा ज्योतिबा फुले (सुधारणावाद), गोपाळ गणेश आगरकर (बुद्धिप्रामाण्यवाद) आणि लोकमान्य टिळक (राष्ट्रवाद) या सर्वांनी केलेली महाराष्ट्राची वैचारिक जडणघडण.
५. भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची स्थापना. काँग्रेसचा महाराष्ट्रावरील परिणाम.
६. वेदोक्त प्रकरण व त्यातून झालेली सामाजिक घुसळण व सुधारणा.
७. गांधीयुगाचा प्रारंभ व मराठी साहित्यावर पडलेला प्रभाव
८. मर्कसवादाचा मराठी साहित्यावर पडलेला प्रभाव.
९. स्वातंत्र्य आंदोलनाचा मराठी साहित्यावरील परिणाम.
१०. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या चळवळीचा मराठी साहित्यावरील परिणाम. चवदार तळ्याचा सत्याग्रह, मनुस्मृतिदहन, काळाराम मंदिर आंदोलन, अंबादेवी मंदिर आंदोलन यांचा प्रभाव.
११. स्वातंत्र्य व स्वातंत्र्योत्तर रक्तपात, दंगली यांचा मराठी साहित्यनिर्मितीवर झालेला परिणाम.

संदर्भग्रंथ :

- १) आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, गो. म. कुलकर्णी, महेता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४.
- २) मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ३) अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- ४) अर्वाचीन मराठी काव्यमीमांसा(डॉ. अक्षयकुमार काले गौरवग्रंथ), संपा. डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१४.
- ५) जोतिपर्व, नागनाथ कोत्तापल्ले, सायन पब्लिकेशन्स प्रा. लि., पुणे.
- ६) आगरकरांचे सांस्कृतिक आणि साहित्यविषयक विचार, प्रा. तानाजी ठोंबरे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- ७) राजर्षी शाहू महाराज : वसा आणि वारसा, अँड, गोविंद पानसरे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- ८) डॉ. आंबेडकरांच्या सामाजिक व राजकीय चळवळी, कृष्णा मेणसे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

आवश्यक पत्रिका पत्रिका २ : समीक्षाविचार

घटक :

१. समीक्षा : व्याख्या, स्वरूप, उद्दिष्टे, कार्य, महत्त्व.
२. समीक्षा : शास्त्र की कला?
३. समीक्षकाचे कार्य व क्षमता.
४. समीक्षेचे दृष्टिकोन : आस्वादक समीक्षा, समाजशास्त्रीय समीक्षा, मानसशास्त्रीय समीक्षा, आदिबंधात्मक समीक्षा
५. मराठी समीक्षेची वाटचाल : गांधीवाद, मार्क्सवाद, आंबेडकरवाद आणि देशीवादाच्या संदर्भात.

संदर्भग्रंथ :

- १) साहित्यसमीक्षा : स्वरूप आणि विकास, ना. वा. गोडबोले गं. ना. जोगळेकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
- २) टीकाविवेक, श्री. के. क्षीरसागर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ३) नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह, संपा. गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
- ४) साहित्याचे तत्त्वज्ञान, वि. ना. ढवळे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
- ५) पाश्चात्य साहित्यविचार, ब. लु. सोनार, प्रज्ञा प्रकाशन, अमळनेर.
- ६) आधुनिक समीक्षा-सिद्धांत, मिलिंद मालशे, अशोक जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१३.
- ७) समीक्षापद्धती : सिद्धांत आणि उपयोजन, संपा. रवींद्र ठाकूर, नंदकुमार मोरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- ८) मराठी टीका, संपा. वसंत दावतर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९६६.
- ९) उपयोजित समीक्षा : लक्षणे आणि पडताळणी, डॉ. अ. वा. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००३.
- १०) साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या, वसंत पाटणकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- ११) समीक्षेतील नव्या संकल्पना, संपा. मनोहर जाधव, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
- १२) आदिबंधात्मक समीक्षा, डॉ. म. सु. पाटील, नीहारा प्रकाशन, पुणे.
- १३) मानसशास्त्रीय समीक्षा, अ. वा. कुलकर्णी.
- १४) मराठी समीक्षेची वाटचाल, गो. म. कुलकर्णी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- १५) साहित्यविचार, दि. के. बेडेकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- १६) गांधीवाद आणि मराठी साहित्य, राजा दीक्षित.
- १७) देशीवाद, अशोक बाबर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
- १८) दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह, भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

* * * * *

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ३ : अ) साहित्यकृतींचा अभ्यास

घटक :

१. केशराचा पाऊस, मारुती चित्तमपल्ली, साहित्यप्रसार केंद्र, नागपूर, प्र. आ. २००५.
२. माणसं, आरभाट आणि चिल्लर, जी. ए. कुलकर्णी, परचुरे प्रकाशन मंदिर, मुंबई, पाचवी आवृत्ती २००७.
३. धनंजय, बाबुराव अर्नाळकर, मनोरमा प्रकाशन, मुंबई.
४. मराठी लावणी, म. वा. धोंड, मौज प्रकाशन, मुंबई, दुसरी आवृत्ती १९८०.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ३ : ब) महानुभाव साहित्य

घटक :

१. लीळाचरित्र दर्शन, डॉ. शिवशंकर उपासे, डॉ. जयसिंग कळके, राहूल प्रकाशन, कोल्हापूर.
२. श्री गोविंदप्रभू चरित्र, डॉ. विष्णू भिकाजी कोलते, अरुण प्रकाशन, मलकापूर, जि. बुलडाणा, सुधारित आवृत्ती १९८२.
३. दृष्टान्त पाठ, संपा. शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, दुसरी आवृत्ती १९९६.
४. महदंबेचे धवळे, डॉ. सुहासिनी इर्लेकर, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, तृतीय आवृत्ती १९९९.

संदर्भग्रंथ :

- १) महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय, शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
- २) महानुभाव तत्त्वज्ञान, वि. भि. कोलते.
- ३) श्रीचक्रधरदर्शन, संपा. डॉ. वि. भि. कोलते, शिक्षण व सेवा योजना विभाग, महाराष्ट्र शासन, १९८२.
- ४) महानुभावांचे चरित्रग्रंथ, य. खु. देशपांडे.
- ५) लीळाचरित्र : एक अध्ययन, व. दि. कुलकर्णी.
- ६) महानुभाव आणि वारकरी साहित्य, प्रा. सुग्राम पुल्ले, सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड, २०१६.
- ७) सार्थ लीळाचरित्र, संपा. प्रा. पुरुषोत्तम नागपुरे, लीळाचरित्र गौरव निधी समिती, नागपूर.
- ८) महानुभावदर्शन, डॉ. भु. मा. उर्फ संतोष ठाकरे, कुंभ प्रकाशन, सातुर्णा, अमरावती.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ३ : क) लोकसाहित्य

घटक :

१. लोककला : व्याख्या व स्वरूप (गोंधळ, जागरण, वासुदेव या लोककलांचा विशेष अभ्यास)
२. मिथक व लोकतत्त्वे : संकल्पना आणि स्वरूप
३. लोकसाहित्याच्या अभ्यासपद्धती : ऐतिहासिक पद्धती, स्पष्टीकरणवादी पद्धती.
४. लोकसाहित्याच्या संकल्पनांचे महत्त्व व संकलनात येणाऱ्या अडचणी
५. लोकसाहित्य आणि ललितसाहित्य
६. लोकसाहित्य आणि संतसाहित्य
७. लोकरंगभूमी आणि आधुनिक रंगभूमी

संदर्भग्रंथ :

- १) लोकसाहित्याची रूपरेषा, दुर्गा भागवत.
- २) लोकसाहित्याचे स्वरूप, डॉ. प्रभाकर मांडे.
- ३) लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, डॉ. प्रभाकर मांडे.
- ४) लोकरंगभूमी, डॉ. प्रभाकर मांडे.
- ५) मराठी लोककथा, संपा. डॉ. मधुकर वाकोडे, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
- ६) पुराणकथा आणि वास्तवता, दामोदर धर्मानंद कोसंबी(अनुवाद वसंत तुळपुळे), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, सहावी आवृत्ती २०१७.

- ७) लोकसंस्कृतीचे उपासक, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- ८) लोकसंस्कृतीची क्षितिजे, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- ९) संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- १०) लोकप्रतिभा आणि लोकतत्त्वे, डॉ. मधुकर वाकोडे.
- ११) आदिवासी लोकसाहित्य : शोध आणि बोध संपा. डॉ. संजय लोहकरे.
- १२) लोकसाहित्याची संशोधनपद्धती, डॉ. अनिल सहस्रबुद्धे.
- १३) संत, लोक आणि अभिजन, डॉ. रा. चिं. ढेरे.
- १४) लोकसाहित्य : आकलन आणि आस्वाद, डॉ. शंकर राऊत.
- १५) शोधयात्रा रंगभूमीची, विश्वनाथ शिंदे.
- १६) लोकसाहित्याचे स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, डॉ. गंगाधर मोरजे.
- १७) लोकसाहित्य मीमांसा, विश्वनाथ शिंदे.

* * * * *

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ४ : अ) विशेष वाङ्मयप्रकार कादंबरी

घटक :

- १) कादंबरी : संकल्पना, स्वरूप, घटक आणि प्रकार
- २) एम टी आयवा मारू, अनंत सामंत, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, चौथी आवृत्ती २००८.
- ३) झेलझपाट, मधुकर वाकोडे, देशमुख अँड कंपनी पब्लिशर्स प्रा. लि., पुणे.
- ४) सर्व प्रश्न अनिवार्य, रमेश इंगळे उत्रादकर, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई.
- ५) उद्या, नंदा खरे, मनोविकास प्रकाशन, पुणे, प्र. आ. २०१५.

संदर्भग्रंथ :

- १) वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर व इतर, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
- २) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा, समन्वयक संपादक विजया राजाध्यक्ष, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ३) मराठी कादंबरी : तत्व आणि सिद्धांत, गोमटेश्वर पाटील, दर्या प्रकाशन, पुणे.
- ४) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड ७वा, भाग ३), संपा. प्रा. रा. ग. जाधव, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
- ५) मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप, संपा. गो. मा. पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ६) मराठी कादंबरी : प्रवाह व समीक्षा(डॉ. ह. तु. थोरात गौरव ग्रंथ), डॉ. प्रल्हाद वावरे, प्रा. अभय जोशी, नभ प्रकाशन, अमरावती, २०११.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ४ : ब) विशेष वाङ्मयप्रकार नाटक

घटक :

१. नाटक : संकल्पना, स्वरूप, घटक व प्रकार
२. थॅक यू मिस्टर ग्लाड, अनिल बर्वे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, दुसरे पुनर्मुद्रण २००४.
३. आमदार सौभाग्यवती, रा. रं. बोराडे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

४. वाटा-पळवाटा, दत्ता भगत, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
५. चौक, मकरंद साठे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.

संदर्भग्रंथ :

- १) वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर व इतर, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
- २) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा, समन्वयक संपादक विजया राजाध्यक्ष, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ३) नाटक : स्वरूप आणि समीक्षा, डॉ. द. भि. कुलकर्णी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१०.
- ४) ना नाटकातला, राजीव नाईक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२.
- ५) भारतीय प्रयोगकलांचा परिचय व इतिहास : नाट्य, संपा. डॉ. राजीव नाईक, ललित कला केंद्र पुणे विद्यापीठ व लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१०.
- ६) नाटक कालचं आणि आजचं, संपा. डॉ. पुष्पलता राजापुणे-तापस, सायन पब्लिकेशन्स प्रा. लि., पुणे, २०१२.

किंवा

ऐच्छिक पत्रिका पत्रिका ४ : क) विशेष वाङ्मयप्रकार चरित्र-आत्मचरित्र-आत्मकथन घटक :

१. चरित्र-आत्मचरित्र-आत्मकथन : संकल्पना व स्वरूप
२. श्री गाडगेबाबा, प्रबोधनकार ठाकरे, श्री गाडगे महाराज मिशन, मुंबई.
३. कृष्णाकाठ, यशवंतराव चव्हाण, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.
४. तराळ अंतराळ, शंकरराव खरात, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
५. झिम्मा, विजया मेहता, राजहंस प्रकाशन, तिसरी आवृत्ती, २०१२.

संदर्भग्रंथ :

- १) वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर व इतर, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
- २) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा, समन्वयक संपादक विजया राजाध्यक्ष, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ३) आत्मचरित्र मीमांसा, आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
- ४) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड ७. भाग ४), संपा. प्रा. रा. ग. जाधव, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
- ५) आधुनिक मराठी वाङ्मयातील स्त्रियांची आत्मचरित्रे : एक अभ्यास, डॉ. विमल भालेराव, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, १९८६.
- ६) नवे साहित्य नवे आकलन, डॉ. वासुदेव मुलाटे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
- ७) स्त्रियांच्या आत्मचरित्रातील सामाजिक संदर्भ, डॉ. नीला कोंडोलीकर, नभ प्रकाशन, अमरावती, २०१२.
